

Varsinais-Suomen sote-palveluiden kehittäminen

Työikäisten sosiaalihuollon kehittämisohjelma

Hankeosio A - Työikäisten sosiaalipalvelujen palvelukokonaisuuden määrittely

Varsinais-Suomen
sote-palveluiden
kehittäminen

- Palvelukokonaisuuden määrittely ja palveluketjujen kuvaus on työikäisten sosiaalipalveluiden kehittämisen ja uudistumiseen valmistautumisen perustana
- Osiossa kuvataan palveluintegraatiota edistäviä aikuissosiaalityön ja muiden toimijoiden välisiä palveluketjuja
- Palveluketjujen kuvauksessa kiinnitetään erityistä huomiota organisaatio- ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä vaativiin kohtiin
- Tavoitteena on edistää palvelujen monialaisuutta ja yhteentoimivuutta
- Sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan alueellisen palvelukokonaisuuden määrittely ja ehdotus järjestämisen mallista
- Yhteisösosiaalityön ja jalkautuvan sosiaalityön mallien kartoitus ja ehdotus niitä toteuttavista yksiköistä
- Palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien kuvaus
 - Asiakassegmentoinnit, erityisen tuen tarpeen määrittely
 - Sosiaalipalvelujen määrittelykortit
 - Moniammatillisten ja monialaisten työryhmien määrittelyt
 - Lähipalvelujen, alueellisten ja keskitettyjen palvelujen kuvaukset
 - Digitaalisten palvelujen kuvaus

Työryhmä muodostettu 10/2021

Edustajat 15 kunnasta +
Rakennemuutos -hanke

Vasso

Kela

Rise

TE-palvelut

V-S TYP

Takuusäätiö

Howspace –alustan hyödyntäminen

Tilanneanalyysi valmis

Tavoitetila valmis

Asiakassegmentoinnit aloitettu

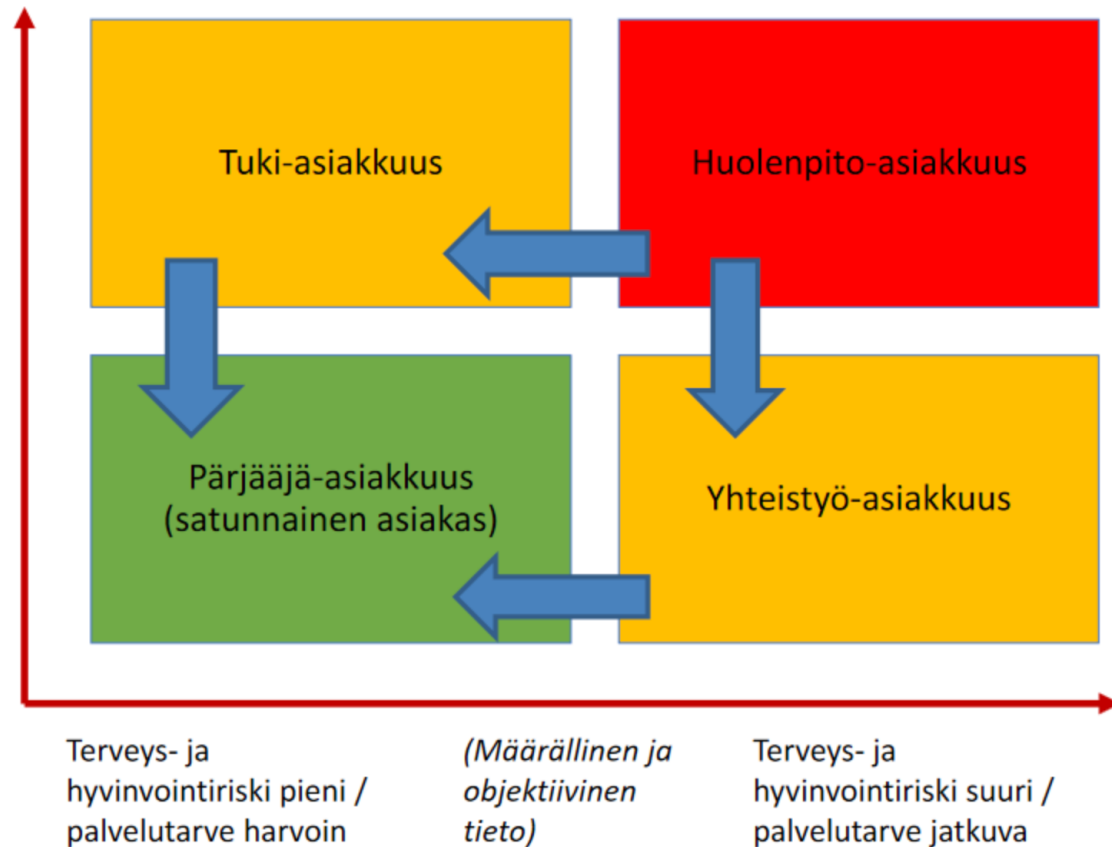
Omatyöntekijäyys segmentointien näkökulmasta 1/2

- Huolenpitoasiakkuus
 - Toimintakyky huono tai kohtalainen
 - Asiakas kykenee hoitamaan vain yksittäisiä asioita itsenäisesti
 - Useiden palveluiden tarve
 - Asiakasryhmiä: kotiin jumittuneet, haastavat päihde- ja mt.asiakkaat, haasteellisesti käyttäytyvät asiakkaat, häätöasiakkaat, raivaussiivousasiakkaat
 - Erityisen tuen tarpeisia
 - Jalkautuva työ, etsivä työ
 - Harvoin käyttävät digipalveluita
 - Yhteistyö eri tahojen kanssa saattaa olla hankalaa, koska asiakas ei koe tarvetta palveluille
- **Palvelutarpeeseen vastaaminen on haastavaa ja vaatii monialaista yhteistyötä. Omatyöntekijänä aina sosiaalityöntekijä.**

Arjessa pärjääminen vaikeaa

(Laadullinen ja kokemustieto)

Arjessa pärjääminen helppoa

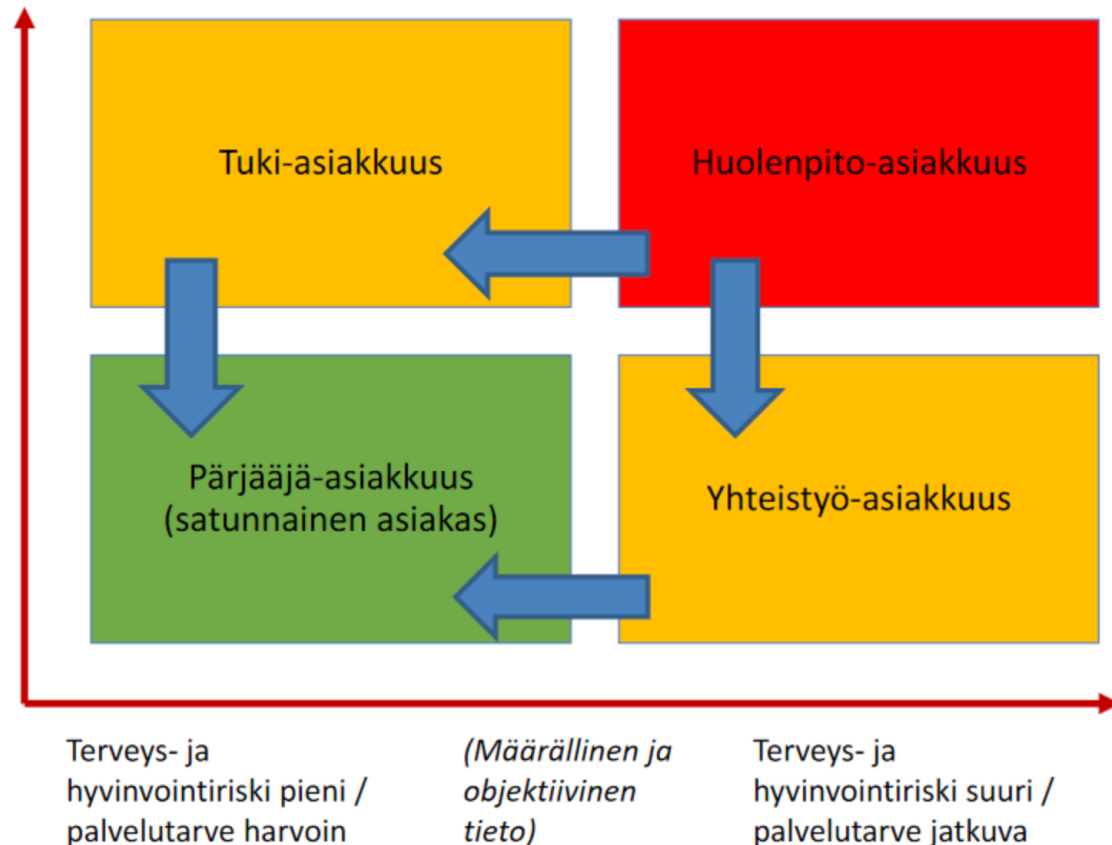
Omatyöntekijäyys segmentointien näkökulmasta 2/2

- Yhteistyöasiakkuus
 - Asiakkaan toimintakyvyssä puutteita
 - Palvelutarve yleensä tunnistettu hyvin, asiakas sitoutuu palveluihin
 - Paljon palveluita, haasteena yhteensovittaminen
 - Kroonikot, joilla stabiili tilanne
 - Tarvitsevat pitkään kannattelevaa työtä
 - Asiakasryhmiä: TYP-asiakkaat, kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat, nepsyt, asumispalveluasiakkaat, rikosseuraamusasiakkaat
- **Palvelutarpeeseen pystytään vastaamaan monialaisilla palveluilla. Omatyöntekijänä joko sosiaaliohjaaja tai sosiaalityöntekijä yksilöllisen tilannearvion perusteella. Yhteinen asiakassuunnitelma ja työparityöskentely.**

Arjessa pärjääminen vaikeaa

(Laadullinen ja kokemustieto)

Arjessa pärjääminen helppoa

Omatyöntekijäyys erityisen tuen tarpeen näkökulmasta

- Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen koetaan haastavaksi. Alueilla tilanne vaihtelee paljon.
- Alueella kyseenalaistetaan myös sitä, mikä ns. hyöty määrittelystä on. Eli erityisen tuen tarpeen määrittelyn pitäisi tarkoittaa myös käytännössä jotain.
- Osassa asiakastietojärjestelmiä esimerkiksi palvelutarvearvio-lomake vaatii "täpin", onko asiakas erityisen tuen tarpeinen.
- Erityisen tuen tarpeen määrittelyyn vaikuttavat myös sosiaalityöntekijöiden riittämättömyys, jolloin pienissä kunnissa työ saattaa kuitenkin valua sosiaaliohjaajille.
- Sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien tehtävänkuvia ei ole kaikissa kunnissa tarpeeksi eriytetty eikä kuvattu asiantuntijan ensisijaista asiakasryhmää.
- Erityisen tuen tarpeen asiakkaaksi määrittelylle ei ole alueella kriteerejä eikä niitä nähdä oikein voivan ollakaan. Toki ns. markkereita voisi olla, vaikka asia tuleekin aina arvioida yksilöllisesti.
- Asiakasryhmiä, jotka hyvin usein kuuluvat erityisen tuen tarpeen asiakkaisiin ja joiden omatyöntekijänä tulisi olla sosiaalityöntekijä, ovat aikaisemmin kuvatun asiakassegmentoinnin mukaisesti huolenpitoasiakkuudet. Näistä nousee esimerkiksi asumispalveluasiakkaat yhtenä ryhmänä.
- Nähtiin tarpeelliseksi kuvata jatkossa sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan tehtävänkuvat, koska erityisten tuen tarpeisten kanssa työskentely kuuluisi lähtökohtaisesti sosiaalityöntekijöille.
- Myös Kelalla on määritelty esimerkiksi erityisen tuen tarpeisen asiakkaan kohdalla niin sanotun omatyöntekijän saanti.

Varsinais-Suomen
sote-palveluiden
kehittäminen

Erityinen tuki – sosiaalityöntekijä – rakenteellinen sosiaalityö

- Sosiaalihuoltolaki 8§
 - Kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.
 - Erityisestä tuesta vastaavien viranomaisten on välitettävä tietoa asiakkaiden kohtaamista sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantuntija-apua muille viranomaisille samoin kuin kunnan asukkaille ja kunnassa toimiville yhteisöille.
 - Palveluja annettaessa ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden tarpeisiin ja toivomuksiin. Asiantuntija-avulla voidaan ehkäistä tilanteiden kärjistymisen ja ongelmien pahenemisen sekä tukea erilaisista ihmisistä koostuvien ryhmien integraatiota.
- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas:
 - Koska erityistä tukea tarvitsevilla henkilöillä on vaikeuksia saada omia kokemuksiaan ja mielipiteitään kuulluiksi, viranomaisilla on erityinen vastuu sekä asiakkaiden että omien tietojensa ja havaintojensa saattamisessa muiden tahojen tietoon.
 - Asiakkailta on paras asiantuntemus omien palvelujensa kehittämiseen.
- Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä sosiaalihuollon palvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista.
- Lisäksi rakenteellinen sosiaalityön tulisi sisältää tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi. Tavoitteena on tunnistaa sosiaalisten ongelmien rakenteellisia syitä ja pyrkiä vaikuttamaan niihin.

Varsinais-Suomen
sote-palveluiden
kehittäminen

Terveydenhuollon ammattilainen omatyöntekijänä

- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas
 - Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen vanhuspalvelulain muutoksen yhteydessä säädettiin, että omatyöntekijän on oltava sosiaalihuollon ammattihenkilö, mutta omatyöntekijänä voi toimia terveydenhuollon ammattihenkilö, jos se on asiakkaan palvelukokonaisuuden kannalta perusteltua.
 - Kunta voisi kussakin yksittäistapauksessa siis arvioida niin iäkkäiden kuin muihinkin asiakasryhmiin kuuluvien asiakkaiden kohdalla, mikä edellä mainituissa laeissa säädetty sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön kelpoisuus parhaiten tukee omatyöntekijän tehtävien toteuttamista suhteessa sosiaalihuollon asiakkaan palvelukokonaisuuteen ja palvelutarpeen pääasialliseen syyhyn.
 - Koska kyseessä on sosiaalihuollon palveluiden kokonaisuutta koordinoivan henkilön tehtävästä, edellytetään, että mikäli omatyöntekijäksi nimettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilö, tulee tämä olla asiakkaan edun ja palvelukokonaisuuden kannalta perusteltu ratkaisu. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun pääasiallinen palvelumuoto on sosiaali- ja terveydenhuollon kotiin annettavat palvelut.
 - Tehtävien toteuttamisen kannalta olennaisinta on, että omatyöntekijä työskentelee siinä organisaatiossa, joka on vastuussa sosiaalipalvelujen toteuttamisesta ja että hänellä on tehtävään riittävä osaaminen.
 - Jos asiakas tarvitsee sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluja, on tärkeää, että molemmilla sektoreilla on yhteistyötä tekevät vastuutahot. Omatyöntekijä ja potilaan terveydenhuollosta vastuussa oleva työntekijä huolehtivat siitä, että asiakas saa sekä tarvitsemansa sosiaalipalvelut että tarvitsemansa terveydenhuollon palvelut.
- Tulkinnan haasteet
- Minkälaisissa tilanteissa terveydenhuollon ammattilainen voisi olla omatyöntekijä?

Varsinais-Suomen
sote-palveluiden
kehittäminen

Esiin nousseita haasteita ja kipukohtia

- Sosiaalityöntekijäpula vaikuttaa erityisen tuen tarpeen määrittelyyn ja omatyöntekijän nimeämiseen. Työryhmä kuvannut asiaa näin: ”asiakkaat valuvat sosiaaliohjaajille, koska sosiaalityöntekijöitä ei ole.”
- Lain soveltamisessa erilaisia tulkintoja
 - Sosiaalihuoltolain soveltamisopas: ”Esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevan henkilön omatyöntekijän tai hänen kanssaan asiakastyötä tekevän henkilön on oltava sosiaalityöntekijä. Palvelutarpeen arvioinnin erityistä tukea tarvitsevalle henkilölle tekee virkasuhteinen sosiaalityöntekijä.”
 - Erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan omatyöntekijän on oltava sosiaalityöntekijä. Jos omatyöntekijä ei ole sosiaalityöntekijä, hänellä tulee olla asiakkaan asian hoitamiseksi työparinaan sosiaalityöntekijä. Tämä työpari voi olla esimerkiksi **asiakastyötä tekevä esimies tai tiimin jäsen**.
 - Sääntely ei edellytä omatyöntekijän tai vastuutyöntekijän vaihtamista, jos myöhemmin käy ilmi, että asiakkaalla on erityisen tuen tarve, mutta se edellyttää, että asiakastyöhön osallistuu myös sosiaalityöntekijä. Asiakkaan edun mukaista on, että toimitaan siten, että työntekijöiden vaihtuvuus on mahdollisimman vähäistä.
- Asiakasnäkökulma
 - Mikä merkitys omatyöntekijällä on asiakkaalle? Määrittelyn merkitys kiteytyy mielestämme asiakkaan kokemukseen omasta työntekijästä. Omatyöntekijyyden pitäisi siis käytännössä tarkoittaa jotain.
- Rakenteellisen sosiaalityön kehittämisen tarpeet
 - Sosiaalityöntekijöiden roolin vahvistaminen omatyöntekijöinä lisäisi mahdollisesti myös rakenteellista sosiaalityötä.

Kiitos!

Ville Santalahti
Suunnittelija
Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
ville.santalahti@vasso.fi

Teija Ahokas
Projektipäällikkö
Työikäisten sosiaalihuollon kehittämisohjelma
teija.ahokas@vasso.fi

Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Läntinen Pitkäkatu 21-23E 4. krs, 20100 Turku

- www.vasso.fi
- www.vshyvinvointialue.fi

Varsinais-Suomen
sote-palveluiden
kehittäminen

VS sote